

The Nature of Russian and Chinese Revisionism; Iran's Policy and Interests

Alireza Noori¹

Assistant professor, Department of Political Science, Faculty of
Economics and Political Science, Shahid Beheshti University

(Date received: 4 August 2021- Date approved: 27 December 2021)

Abstract

The main purpose of this article is to examine the nature of Russian and Chinese revisionism and Iran's approach to this issue. In the context of transition to a new international order, their revisionism has become more prominent than before, and this has tangible consequences for world politics and Iran. This paper analyzes the issue with a systematic approach and considering the interrelationship of agencies and thematic categories in the international arena and in the context of bridging revisionism. Until a decade ago, Moscow and Beijing were integrated revisionists because of their limited access to resources "outside the order", arranging them for change within the existing order. In recent years, with strengthening these resources, their revisionism has shifted to bridging one, according to which the desire and possibility of change increases and the cost of change decreases. According to research findings, given that most of the resources of these two are still provided "from within the order", their revisionism is not directed to the basis of existing order, but on gradual and non-radical modification of some processes. Their greater focus is on the relative negation of the dominant force in the existing order, the United States, certain processes and structures. This revisionism is also non-radical and pragmatic, as the US maintains its most institutional strength for the foreseeable future, and interdependencies intensify. Accordingly, some speculations in Iran about the possibility of receiving continued support from Russia and China, because of the similarity of Iran's revisionist approach to them, are inaccurate.

Introduction: The Main purpose of this article is to examine the nature of Russian and Chinese revisionism and Iran's approach to this issue. In the context of transition to a new international order, their revisionism has become more prominent than before and this has had tangible consequences for the world politics and Iran. This paper analyzes the issue with a systematic approach and considering the

---

1. E-mail: ar_noori@sbu.ac.ir(Corresponding author)

interrelationship of agencies and thematic categories in the international arena and in the context of bridging revisionism. Until a decade ago, Moscow and Beijing were “integrated revisionists” because of their limited access to resources “outside the existing order”, arranging them for change within the existing order. In recent years, with strengthening these resources, their revisionism has shifted to “bridging one”, according to which the desire and possibility of change increases and the cost of change decreases.

Research Question: The question of this article is what are characteristics of Russia and China’s revisionism and what is Iran’s approach in this regard. Iran, due to the special conditions of its foreign policy and its regional and international situation, is affected by the relations of the great powers, especially between Russia, China and the United States. This effect has been exacerbated in the context of Biden's emphasis on “smart pressure” and the continuation of “maximum pressure”, especially as Tehran insists on active deterrence, including through the development of relations with Russia and China.

In this regard, Iran, especially following the military cooperation in Syria, has deepened its relations with Moscow and is seeking a long-term strategic agreement with it. On the other hand, the 25-year strategic agreement with China is a clear indication of Tehran's determination to expand relations with China. The acceptance of Iran as a permanent member of the Shanghai Cooperation Organization is also a sign of efforts for multifaceted interaction with Moscow and Beijing. These developments increase the complexity of Iran's relations with the great powers and also increase Tehran's sensitivity to the state of Russia-China relations with the international and US order.

The Methodology and Theoretical Framework: This paper analyzes Russian and Chinese revisionism with a systematic approach and within the framework of "bridging revisionism" concept, referring to Stacie E. Goddard’s notion on four types of revisionists; integrated, bridging, isolated and rogue.

Results and discussion: According to research findings, given that most of Russia and China’s resources are still provided “from within the order”, their revisionism is not directed to the basis of existing order, but on gradual and non-radical modification of some elements and trends. Their focus is on the relative negation of the dominant force in the existing order, the US, of some processes and structures. This revisionism is also non-radical and pragmatic, as the United States retains most of its institutional power for the foreseeable future, and as a result, interdependencies intensify.

So the reason is that, firstly, Russia and China are in a state of complex interdependence and mutual vulnerability with the existing order and the powers that dominate it, so fundamental changes in the order will damage Moscow and Beijing (in particular), and secondly, they acknowledge that despite some weaknesses, the United States has retained much of its network and institutional strength, so a radical confrontation with it would be detrimental. Accordingly, Russia has a strategic agreement with Washington on strategic stability and security, and China on international economic stability, which keeps them away from a radical confrontation.

On the other hand, due to the interconnectedness of the order and its dominant powers with China and Russia, it is not possible to radically limit them and apply unaccounted systemic pressures on them. Applying these pressures can be costly by creating a strategic challenge for the order and dominant powers. The fact that the policies of China and to a lesser extent, Russia are not illegitimate and unacceptable and have the potential to unite and use “out of order” resources, makes it difficult to put radical pressure on them.

Accordingly, the existing order and the dominant forces, especially the United States, are involved in inciting the revisionism of Russia and China and its depth and scope. For example, by imposing and forcing the two to obey laws that are of interest to the West, they lead them to revisionism. Therefore, if, on the one hand, this approach and, on the other, the efforts of Russia and China for greater participation in world politics continue, their revisionism will become more aggressive and complex.

Conclusion: As noted, Russian and Chinese revisionism and their confrontation with the US is not radical. Therefore, the assumption that Iranian revisionism is similar to Russia and China, and that this similarity is a precondition for long-term relations and continued support for Moscow and Beijing, is incorrect. Consequently, propositions such as “Iran-Russia-China alliance” or “Iran-Russia strategic cooperation” are also inaccurate. Contrary to these assumptions, Moscow and Beijing’s revisionism are not focused against existing order or to remove the United States from international politics. They do not have the ability to achieve this goal, if any. They take advantage of current trends in the existing order, so the stability of the order is important to them. For this reason, they are cautious in dealing with anti-order/anti-US forces, including Iran, and do not want their relations with Tehran to disrupt their “intra-system” interactions.

Keywords

the US, Iran, Bridging Revisionism, China, International Order, Russia.

ماهیت تجدیدنظرطلبی روسیه و چین؛ سیاست و منافع ایران

علیرضا نوری*

استادیار گروه علوم سیاسی، دانشکده اقتصاد و علوم سیاسی، دانشگاه شهیدبهشتی

(تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۵/۱۳ - تاریخ تصویب: ۱۴۰۰/۱۰/۰۶)

چکیده

هدف در این نوشتار بررسی ماهیت تجدیدنظرطلبی روسیه و چین و تأمل در مورد منافع و رویکرد بایسته ایران در این زمینه است. در دیالکتیک تشدیدشده موضوعی و کارگزارانه در شرایط گذار به نظم جدید، تجدیدنظرطلبی این دو کشور بیش از گذشته برجسته شده است و پیامدهای ملموسی بر سیاست بین‌الملل و منافع ایران دارد. در این نوشتار با رویکردی نظام‌مند و در چارچوب مفهومی تجدیدنظرطلبی میانگیر ماهیت تغییرخواهی روسیه و چین را تحلیل می‌کنیم. این دو کشور تا یک دهه پیش به دلیل دسترسی اندک به منابع «خارج نظام» در ردیف تجدیدنظرطلبان همگرا بودند که مترتب بر تغییرطلبی در چارچوب نظم موجود، بدون چالشگری جدی است. در سال‌های اخیر با تقویت منابع خارج نظام، تجدیدنظرطلبی آن‌ها به نوع میانگیر متمایل شده است که در آن تمایل و امکان تغییرها افزایش و هزینه تغییرطلبی کاهش می‌یابد. بنابر یافته‌های این نوشتار، نظر به اینکه همچنان بخش عمده‌ای از منابع این دو از «درون نظام» تأمین می‌شود، ماهیت تجدیدنظرطلبی آن‌ها نه معطوف به اساس نظم موجود، بلکه اصلاح‌بخشی، تدریجی و غیراساسی برخی روندها و تمرکز بر نفی نسبی نیروی مسلط بر نظم موجود یعنی آمریکا و غرب از بعضی روندها و ساخت‌ها است. با توجه به وجود وابستگی و آسیب‌پذیری متقابل و اینکه آمریکا و غرب بیشتر توان شبکه‌ای و نهادی خود را تا آینده پیش‌بینی پذیر حفظ خواهند کرد، تغییرخواهی نسبت به آمریکا و غرب نیز تدریجی، غیراساسی و عملگرایانه است. بر این اساس، منافع و رویکرد ایران در فهم واقع‌گرایانه این مسئله است و تجدیدنظرطلبی تهران با روسیه و چین مشابه نبوده است و فرض امکان دریافت حمایت پایدار از آن‌ها به این دلیل، دقیق نیست.

واژگان اصلی

آمریکا، ایران، تجدیدنظرطلبی میانگیر، چین، روسیه، نظام بین‌الملل.

مقدمه

با تضعیف تدریجی موقعیت برتر آمریکا مقوله بازتوزیع قدرت و به تبع آن بازتوزیع نقش‌ها در سیاست بین‌الملل اهمیت یافته است. در این وضعیت، تقابل کارگزارانه بین حامیان حفظ وضع موجود و در مقابل، تغییرطلبانی چون روسیه و چین مسئله مهمی است، زیرا تأثیر مستقیمی بر وضعیت آینده عناصر بین‌المللی از جمله ساختار، کارگزاران، الگوهای ارتباطی و هنجاری و نیز بر روندهای اصلی چون موازنه‌ها، نهادها و اقتصاد بین‌الملل دارد. روسیه بعد از اقدام نظامی در اوکراین و سوریه و چین نیز با پیشبرد ابرطرح «یک کمربند و یک راه» بر تجدیدنظرطلبی فعال خود تأکید کرده‌اند. در این میان، برخی برداشت‌های نادقیق از ماهیت تغییرطلبی این دو وجود دارد. بعضی تجدیدنظرطلبی آن‌ها را معطوف به ساختار می‌دانند، اما برخی دیگر از جمله ما در این نوشتار برآنیم که این تجدیدنظرطلبی نه به اساس نظم مستقر، بلکه به کارگزاری آمریکا و غرب، به‌ویژه در حوزه‌های سیاسی، امنیتی و ارزشی متمرکز است.

در این نوشتار ضمن اشاره به انواع مختلف تجدیدنظرطلبی، رویکرد روسیه و چین در این زمینه را با تمرکز بر تجدیدنظرطلبی همگرا و میانگیر تحلیل می‌کنیم. دو تحول مهم سال‌های اخیر یعنی تغییر شرایط محیطی ناشی از تضعیف آمریکا و افزایش منابع بیرون نظام روسیه و چین را نیز بررسی می‌کنیم که موجب متمایل شدن تجدیدنظرطلبی آن‌ها از همگرا به میانگیر شده است. همچنین توجه داریم که نظم موجود و نیروهای مسلط بر آن به‌ویژه آمریکا در تحریک تجدیدنظرطلبی روسیه و چین و عمق و دامنه تغییرخواهی آن‌ها دخیل هستند. از جمله با تحمیل گرایسی و اجبار این دو به پیروی از قواعد مورد نظر خود آن‌ها را به تجدیدنظرطلبی متمایل می‌کند. بنابراین اگر این رویکرد و از سویی، تلاش روسیه و چین برای سهم‌گیری بیشتر ادامه یابد، شاهد تهاجمی‌تر و پیچیده‌تر شدن تجدیدنظرطلبی این دو خواهیم بود. در همان حال، اگر دولت بایدن با تأکید بر احیای اتحاد اروآتلانتیکی و کاهش تمرکز بر خاورمیانه بکوشد منابع خود را برای مهار تجدیدنظرطلبی چین و تا حدی روسیه بسیج کند، توان کافی برای این هدف را ندارد. همچنین تقابل اساسی با مسکو و پکن برای واشنگتن نیز خسارت‌بار خواهد بود.

با این ملاحظه، تقابل کارگزارانه نیروهای حافظ وضع موجود و تجدیدنظرطلبان نخست، شدید نخواهد بود و دوم هر دو طرف تلاش می‌کنند این تقابل کنترل و مدیریت شده باشد، زیرا تخریب نهادها و روندهای نظم کنونی نه تنها برای نیروهای مسلط، بلکه برای تجدیدنظرطلبان از جمله روسیه و چین نیز هزینه‌بر خواهد بود. بر این اساس، هدف اصلی در این نوشتار تحلیل ماهیت، دامنه و محرک‌های تجدیدنظرطلبی روسیه و چین است و با توجه به روابط ویژه ایران با این دو کشور، رویکرد و سیاست بایسته تهران در این زمینه را نیز بررسی می‌کنیم.

پیشینه پژوهش

تجدیدنظرطلبی از موضوع‌های مهم روابط بین‌الملل است که تحلیلگران از دیدگاه‌های مختلف مفهومی و نظری آن را به‌ویژه در شرایط گذار تحلیل کرده‌اند، تحلیلگرانی مانند هالساگ (۲۰۱۴)، کولی و همکاران (۲۰۲۰)، هاینک و کارمازین (۲۰۲۰) و هاینک و استریتسکی (۲۰۲۰). کولی و همکارانش انواع تجدیدنظرطلبی را براساس وضعیت نظم موجود و شیوه توزیع توانمندی‌های نظامی تقسیم می‌کنند (Cooley, et al. 2019: 690). گادارد تقسیم براساس موقعیت کشور تجدیدنظرطلب در شبکه قدرت بین‌المللی را درست‌تر می‌داند (Goddard, 2018: 765). دسیکو با اشاره به نظریه گذار قدرت و تأکید بر سطح سیستم بر وجود نظم بین‌الملل و تغییرهای چندلایه تأکید دارد (DiCicco, 2017: 23-24).

کارمازین و هاینک تجدیدنظرطلبی را از نظر انگیزه‌های داخلی تقسیم و به روایت‌های راهبردی اشاره می‌کنند که میان گذشته، حال و آینده یک کشور پیوند می‌زند و می‌تواند پیشران مهمی برای تجدیدنظرطلبی باشد (Karmazin and Hynek, 2020: 957). در عرصه میدانی نیز، آثار و منابع فراوانی به مقوله تغییر در روابط بین‌الملل معاصر توجه کرده‌اند. کالگان (۲۰۱۹)، کانین (۲۰۱۹)، فلاکارت (۲۰۲۰)، کاپلاویچ و همکاران (۲۰۲۰) معتقدند با تضعیف تدریجی موقعیت برتر آمریکا در ساخت چندقطبی کنونی، نظام بین‌الملل در وضعیت گذار به نظم جدید قرار گرفته است و مرکز ثروت و قدرت در حال جابه‌جایی است.

برخی همچون اسکیرم (۲۰۱۹)، ساکوا (۲۰۱۹) و پاییکین (۲۰۲۱) نیز در آثار خود به اهمیت تجدیدنظرطلبی روسیه و چین به‌عنوان مهم‌ترین قدرت‌های بزرگ مقابل آمریکا و نظم غرب محور پرداخته‌اند. در مقابل، کیچن و کاکس (۲۰۱۹)، هریتیچ و لی (۲۰۲۰) و کیچن (۲۰۲۰) نیز موضع آمریکا نسبت به این گرایش‌های تجدیدنظرطلبانه را مهم دانسته‌اند. در این آثار، پایان نظم هژمونیک آمریکامحور و تمایل نظام به تکثر، محرکه‌ای مهم برای تجدیدنظرطلبی دانسته شده است.

در اسناد بالادستی کشورهای مختلف به این تحول مهم توجه شده است از جمله بند ۴ مفهوم سیاست خارجی روسیه (مصوب ۲۰۱۶)، سند سیاست خارجی چین با عنوان «چین و جهان در دوره جدید» (China and the World in the New Era, 2019: 29) و راهبرد موقت امنیت ملی آمریکا (Interim National Security Strategic Guidance, 2021: 7-8). صحبت از نظم پساغربی هنوز زود است و قدرت‌های تجدیدنظرطلب، جایگزینی برای آمریکا و مدل مشخصی برای جایگزینی نظم کنونی ندارند، اما این اصل که غرب و آمریکا مدیر و کنترل‌کننده روندهای بین‌المللی هستند، سبب پرسش‌های بسیاری برای پژوهشگران از جمله کارمارسکی (۲۰۱۹)، مول (۲۰۱۹) و شارما (۲۰۲۰) بوده است. در این فضا، تقابل کارگزارانه روسیه و چین

با آمریکا به صورت ویژه موجب توجه پژوهشگران مختلف شده است و اشارهٔ متعدد به این تقابل از جمله ماستاندانو (۲۰۱۹)، پیپر (۲۰۱۹) و کارمازین و هایک (۲۰۲۰) گواهی بر اهمیت موضوع است.

برخی نویسندگان از جمله گاتز (۲۰۱۹)، آلیسون (۲۰۱۹) و پیسیوتا (۲۰۲۰) با اشاره به تغییر رویکرد تجدیدنظرطلبانهٔ روسیه در دورهٔ سوم و چهارم پوتین این تحول را واجد تأثیرهای مهم منطقه‌ای و بین‌المللی می‌دانند. پژوهشگران دیگری مانند پاندا (۲۰۲۰)، جونز (۲۰۲۰) و چن و ژانگ (۲۰۲۰) با اشاره به تحولی مشابه در چین، ابرطرح «یک کمربند و یک راه» را نه تنها اقتصادی، بلکه وسیله‌ای برای نمایش قدرت، بخشی از تقابل کارگزارانه با آمریکا و غرب و نمایی از گرایش‌های تغییرطلبانهٔ چین ارزیابی می‌کنند.

مبانی نظری؛ ماهیت و انواع تجدیدنظرطلبی

با وجود سادگی اولیهٔ مفهوم تجدیدنظرطلبی، لایه‌های مختلفی در این مفهوم وجود دارد که باید به آن‌ها دقت کرد. از نظر تاریخی، در کنار قدرت‌های مسلط بر نظام، نیروهای تجدیدنظرطلبی نیز وجود داشته‌اند که با تلاش برای تغییر، تحولات مختلفی را رقم زده‌اند. در دوره‌های ضعف قدرت مسلط و افول نظم موجود و به دنبال آن آماده‌شدن شرایط برای بازتوزیع قدرت، مقولهٔ تجدیدنظرطلبی بیش از پیش اهمیت می‌یابد؛ بنابراین از مؤلفه‌های مهم فهم تغییر در نظام بین‌الملل، تحلیل وضعیت تجدیدنظرطلبی است.

تجدیدنظرطلبی در طول زمان تحولاتی داشته و از منازعه بر سر سرزمین تا چالش بر سر منافع ژئوپلیتیکی، ژئواکونومیک و ارزش‌ها تنوع یافته است. در معنی ساده، قدرت‌های مسلط بر نظام با تعریف و تحمیل ساختار، الگوهای ارتباطی و هنجاری مطلوب خود، قواعد و شیوهٔ تقسیم قدرت را مشخص می‌کنند و در پی حفظ وضع موجود بر می‌آیند. تلاش برای اخلال در این خواسته و بازتوزیع قدرت، معنی اولیهٔ تجدیدنظرطلبی است (DiCicco, 2017: 24). البته نارضایتی از وضع موجود لزوماً مترادف با تجدیدنظرطلبی نیست. بسیاری از کشورها با وجود نارضایتی از وضع موجود، توان و ارادهٔ لازم برای تجدیدنظرطلبی را ندارند. اما تجدیدنظرطلبان دارای اراده و منابع کافی می‌توانند نظم مستقر را با چالش روبه‌رو کنند. از این دیدگاه، شاخص اول در سنجش ماهیت تجدیدنظرطلبی وجود اراده و منابع مادی است. تمایل به تغییر همه یا بخشی از نظام و تدریجی یا اساسی بودن کنش تجدیدنظرطلبانه از معیارها و ویژگی‌های دیگر تقسیم‌بندی است. پژوهشگران مختلف از دیدگاه‌های متفاوت به مقولهٔ تجدیدنظرطلبی و انواع آن پرداخته‌اند.

وجه مشترک این آثار تأکید بر سه متغیر مهم دسترسی به منابع، ارادهٔ تجدیدنظرطلبانه و شرایط محیط خارجی (نبود واکنش مؤثر در برابر تجدیدنظرطلبی) است. از آنجا که تجمیع این

شرایط بسیار مشکل است، باید میان نیت و عمل تجدیدنظرطلبانه تفاوت بگذاریم. اگر کشوری بدون توجه به این نیازها اقدام به تجدیدنظرطلبی کند، همچون آلمان هیتلر یا فرانسه ناپلئون یا عراق صدام، نه تنها تغییری رخ نمی‌دهد، بلکه منابع موجود نیز از میان می‌رود. مهم اینکه در بیشتر موارد، منابع تجدیدنظرطلبی در «داخل نظم موجود» قرار دارند و تجدیدنظرطلب باید از همین منابع برای تغییر استفاده کند. بر این اساس، گادارد دو متغیر «دسترسی» و «موقعیت میانی» را در تقسیم‌بندی انواع تجدیدنظرطلبی مهم می‌داند. مراد از «دسترسی»، میزان دسترسی به منابع «درون نظام» (نظم موجود) است. «دسترسی»، شاخصی برای سنجش پیوستگی کشور تجدیدنظرطلب با نظم مستقر و نوعی سرمایه اجتماعی برای مشروعیت بخشی به اقدام‌های تجدیدنظرطلبانه است. منظور از «موقعیت میانی» نیز میزان دسترسی به هر دو منابع «درون و خارج نظام» به‌ویژه توان و امکان شکل‌دهی به ائتلاف‌های خارج نظام یا حتی تعریف قواعد و هنجارهای جدید است. دسترسی به این دسته منابع سخت و مستلزم توان ایجاد ارتباط بین روندها و گروه‌های مختلف قدرت در داخل و خارج نظام است. اگر کشوری به چنین توانی دست یابد، امکان تغییرهای حتی ساختاری را نیز خواهد داشت (Goddard, 2018: 769). گادارد بر اساس این دو متغیر چهار نوع تجدیدنظرطلب را از هم باز می‌شناسد.

جدول ۱. انواع تجدیدنظرطلبی

نوع	دسترسی به منابع «درون نظام»	موقعیت «میانی» دسترسی به منابع «خارج نظام»	رویکرد
تجدیدنظرطلب همگرا ^۱	زیاد	کم	به دلیل پیوستگی با نظم موجود و اهمیت منابع درون نظام برای آن، مخالف تغییرهای اساسی و موافق اصلاحات تدریجی است.
تجدیدنظرطلب میانگیر ^۲	زیاد	زیاد	به دلیل دسترسی به منابع درون و خارج نظام، امکان بیشتری برای تغییر دارد، اما به دلیل پیوستگی با نظم موجود به دنبال تغییر تدریجی و قاعده‌مند است.
تجدیدنظرطلب منزوی ^۳	کم	زیاد	به دلیل نبود منابع درون نظام بر خروج از نظم موجود و تعامل نداشتن با آن تأکید دارد. به دلیل این ضعف، توان تغییرهای عمده را نداشته و فقط به دنبال ایجاد حوزه‌های نفوذ محدود به خود است.
تجدیدنظرطلب سرکش ^۴	کم	کم	به دلیل نبود منابع درون و خارج نظام و اینکه چیزی برای از دست دادن ندارد، بر تغییرهای اساسی برای سرنگونی نظم موجود تأکید می‌کند.

Source: (Goddard, 2018: 764-765)

1. Integrated Revisionist
2. Bridging Revisionist
3. Isolated Revisionist
4. Rogue Revisionist

تمرکز ما در این نوشتار بر تجدیدنظرطلبی همگرا و میانگیر است. همچنان که اشاره شد، در نوع همگرا، کشور تجدیدنظرطلب به دلیل ارتباط با نظم مستقر، نه تنها به دنبال تغییرهای بنیادی در نظم موجود نیست، بلکه حتی بر حفظ آن نیز تأکید دارد. به همین دلیل، نسبت به فشارهای وارد شده از سوی قدرت‌های مسلط بر نظام نیز آسیب‌پذیر است. بنابراین در تجدیدنظرطلبی خود تا حد زیادی از قواعد و هنجارهای نظم موجود پیروی می‌کند. تجدیدنظرطلب میانگیر، در کنار منابع «درون نظام»، به منابع، ارتباطات و توانمندی‌های «خارج نظام» نیز دسترسی دارد و این مسئله به آن امکان بیشتر و کم‌هزینه‌تری برای اقدام‌های تغییرخواهانه می‌دهد. به دلیل این موقعیت میانی، این نوع تجدیدنظرطلبی همه نامقبول نیست. اما این به معنی دست باز برای تجدیدنظرطلبی نیست. پیوستگی تجدیدنظرطلب میانگیر با نظم موجود سبب محافظه‌کاری و مخالفت با تغییرهای اساسی می‌شود. در سوی دیگر، ایجاد محدودیت برای تجدیدنظرطلبان میانگیر از سوی قدرت‌های مسلط بر نظام مشکل است، زیرا اقدام‌های آن‌ها چندان نامقبول نیست؛ همچنین توان موازنه و بازدارندگی دارند (Goddard, 2018: 773-774). در این نوشتار، پس از بررسی تغییرهای نظام، ماهیت و ابعاد تجدیدنظرطلبی همگرا و میانگیر در مورد روسیه و چین را بررسی می‌کنیم.

تجدیدنظرطلبی در فضای گذار به نظم جدید

روابط بین‌الملل با پویایی‌های فزاینده و متنوعی چون نوسان مسئله جهانی شدن، تکثر کارگزاران، ابزارها، منابع قدرت و نفوذ، افزایش مراکز جدید قدرت، چندسطحی شدن روابط، پیچیدگی وابستگی‌ها و آسیب‌پذیری‌های متقابل، گروه‌بندی‌های جدید سیاسی و اقتصادی و منطقه‌ای شدن نظم بین‌الملل روبه‌رو است. مهم‌تر از همه و موضوعی که به این تحولات شتاب بیشتری می‌دهد، راهبرد آمریکا، اروپا و روسیه برای «چرخش به شرق» و هم‌زمان سیاست «نگاه به غرب» چین تأییدی عملی بر این تغییر و جابه‌جایی تدریجی قدرت و ثروت است. به طبع این جابه‌جایی بدون چالش نیست و مهم‌ترین این چالش‌ها در تقابل کارگزاران سطح نظام نمایان است: میان نیروهای حافظ وضع موجود و کسانی که به تغییر وضع موجود تمایل دارند؛ نمونه آن تنش‌های میان روسیه و چین است. هنری کیسینجر بیش از یک دهه پیش با تأکید بر نقش‌یابی بیشتر چین و آسیا در آینده، تأکید کرده بود که با این تحول مرکز نظام بین‌الملل پس از سه قرن از آتلانتیک به آسیا - پاسیفیک منتقل خواهد شد (Chegnizadeh, 2008: 24).

با وجود توافق در مورد تغییر، درباره ماهیت و شمایل نظم آینده توافق وجود ندارد. برخی همچون ریچارد هاس با تأکید بر تکثر فزاینده موضوعی و کارگزاری در روابط بین‌الملل معتقد به پدیدار شدن نظامی بی‌قطب هستند که در آن یک قدرت و حتی کنسرت قدرت‌ها نیز

نمی‌تواند بر روندها تسلط یابد (Mousavi and Shapouri 2016: 155). برخی نیز با اشاره به حفظ توانمندی‌های آمریکا و فاصله آن با دیگر قدرت‌های بزرگ بر ادامه نظم یک چندقطبی کنونی تأکید دارند. ایکنبری معتقد است سطح بالای نهادینگی نظم لیبرال، بسنده‌نبودن توان نیروهای تجدیدنظرطلب به ایراد چالش بنیادی و آمیختگی آن‌ها با این نظم، سبب می‌شود بیشتر جذب نظم موجود شوند تا چالش‌انگیزی کنند. (Ikenberry, 2014: 5)

در این میان، ماهیت تجدیدنظرطلبی و توان و اراده تجدیدنظرطلبان متغیری اثرگذار بر شیوه و سرعت تغییرات در نظام بین‌الملل است. گرچه بسیاری از افراد ناراضی از وضع موجود، اراده و منابع لازم برای عملیاتی کردن تجدیدنظرطلبی خود را ندارند، روسیه و چین با تقویت منابع «درون و خارج نظام»، خود توان و اراده نسبی به این منظور را دارند. مشروعیت‌زدایی به معنی کاهش مقبولیت و نظم و ناظم نظم موجود (آمریکا) و تمرکززدایی به معنی تکثر کارگزاران مؤثر در این نظم دو عاملی هستند که فضای بیشتری برای تجدیدنظرطلبان فراهم می‌کنند.

به گواه روندها، نیروهای تجدیدنظرطلب با رسوخ در روندها و نهادهای نظم موجود می‌کوشند آن‌ها را به تدریج به سوی منافع خود متمایل کنند. از جمله چین با افزایش توان خود در نهادهای اقتصاد بین‌الملل همچون بانک جهانی و صندوق بین‌المللی پول تأثیر خود در این حوزه را افزایش داده است. روسیه نیز با تقویت نفوذ و افزایش شریک‌ها، وزن خود در روند مهم موازنه و امنیت بین‌الملل را از جمله در خاورمیانه ارتقا داده است. سخت و تهاجمی شدن رویکرد آمریکا در برابر این دو اعترافی عملی به توان آن‌ها به ایجاد تغییر است. این رویکرد در کنار تحمیل‌گرایی و یک‌جانبه‌گرایی واشینگتن، سبب تشدید تجدیدنظرطلبی مسکو و پکن شده است و تغییرهای نظام را تسریع می‌کند. نگاه همواره حاشیه‌ای و بیرونی به روسیه و چین، پس‌زدن‌های بسیار آن‌ها از نهادها و روندهای نظم موجود، اعمال فشارهای سیستمی در برابر نقش‌یابی بیشتر آن‌ها نیز مزیدی بر تغییرخواهی مسکو و پکن است. آن‌ها با رد این فشارها، اول، ایجاد محدودیت برای کارگزاری مستقل خود، به‌عنوان یک قدرت بزرگ را بر نمی‌تابند و دوم، برای کارگزاران غربی جایگاه برتر و جایگاه تحمیل و اجبارگرایی قائل نیستند.

در همان حال، روسیه و چین بخش زیادی از منابع خود را از همین نظم می‌گیرند و ساختارهای منعطف موجود نیز امکاناتی در اختیار آن‌ها قرار می‌دهند، مانند روابط انرژی روسیه با اتحادیه اروپا و روابط تجاری چین با این اتحادیه که با وجود فشارهای آمریکا حفظ شده است و توسعه نیز می‌یابد. نظر به این پیچیدگی، با توجه به اینکه نادیده‌گرفتن منابع «درون نظام» و اتکای تنها به منابع «خارج نظام» برای روسیه و چین پرهزینه و در عمل ناممکن است، بنابراین آن‌ها به حفظ ساختارهای نظم موجود و تغییرهای تدریجی تمایل

دارند. در مقابل، به دلیل وابستگی‌ها و آسیب‌پذیری‌های متقابل، اعمال فشارهای اساسی بر مسکو و پکن از سوی نیروهای مسلط بر نظام نیز به راحتی امکان‌پذیر نیست. در این شرایط، افزون‌بودن فایده به هزینه در تعامل با نظم موجود، روسیه و چین را در فرایند جامعه‌پذیری بین‌المللی قرار داده است و آن‌ها بودگی به‌عنوان شهروند هنجارمند جامعه بین‌المللی را ترجیح می‌دهند. به همین دلیل، جز در مواردی که قدرت‌های غربی در پی تحمیل هژمونی هنجاری یا سیاسی خود باشند، مداراگری زیادی از سوی آن‌ها دیده می‌شود. بر این اساس، نظم موجود و شرایط آن عامل مهمی در ماهیت و دامنه تجدیدنظرطلبی این دو است. از این رو، در صورت تغییر شرایط به‌ویژه در دوره گذار، جریان تجدیدنظرطلبی آن‌ها نیز تغییر می‌کند. با توجه به استمرار و حتی افزایش آمیختگی روسیه و به‌ویژه چین با نظم موجود، محافظه‌کاری و مداراگری ادامه خواهد داشت. با این ملاحظه، در پاسخ به پرسش این نوشتار، تصریح می‌شود که تجدیدنظرطلبی روسیه و چین معطوف به اساس نظم موجود نیست و این دو قائل به تغییرهای تدریجی و بخشی در این نظم هستند.

روسیه و چین؛ تقابل کارگزارانه با آمریکا

نظم بین‌الملل ساختاری شبکه‌ای مترتب بر ارتباط‌هایی عینی مانند ائتلاف‌ها و اتحادها و ارتباطات ذهنی چون هنجارها و روایت‌ها دارد. این شبکه سبب ایجاد مجموعه‌ای پیوسته از تعاملات می‌شود که معمولاً در کنترل قدرت یا قدرت‌های مسلط بر نظام است. قدرت مسلط ضمن تعریف ماهیت و دامنه ارتباطات تلاش می‌کند الگوهای ارتباطی و هنجاری خود را به‌عنوان استاندارد بر دیگران تحمیل کند (Goddard, 2018: 767). پس از پایان جنگ سرد، آمریکا خود را در این موقعیت دیده و با تأکید بر برتری خود در تعریف بایسته‌ها بر آن بوده است تا با ابزارهای مختلف، حتی جنگ، وضع موجود را به سود خود حفظ کند. اما به گواه تاریخ، موقعیت مسلط پایدار نیست و نیروهای تجدیدنظرطلب اقدام به موازنه‌گری در مقابل کارگزار مسلط و به‌چالش کشیدن شبکه آن می‌کنند.

این رویارویی در نظم حاضر در تقابل کارگزارانه روسیه و چین با آمریکا مشهود است. در این رویارویی، آمریکا و غرب در حال تضعیف با تأکید بر حفظ موقعیت برتر خود، به راحتی حاضر به واگذاری این جایگاه نیستند. در مقابل، روسیه احیاشده و چین نوظهور بر تغییر وضع و ارتقای موقعیت کارگزارانه خود اصرار دارند. همین امر دوطرف را در ناگزیر رویارویی قرار می‌دهد. در همین زمینه، بین روسیه و چین مشارکت راهبردی برای تعریف نظم‌های متفاوت و بدون آمریکا در اوراسیا دیده می‌شود (Safari et al. 2021: 84). برای جلوگیری از چرخه قدرت، آمریکا تلاش‌های متنوعی از بازدارندگی تا موازنه و مهار را در برابر روسیه و چین در دستور کار دارد و تلاش کرده است با مشروعیت‌زدایی و سیاه‌نمایی این دو، متحدان و شبکه خود را

حفظ و از آن‌ها علیه مسکو و پکن استفاده کند. نمود این مقابله‌جویی در حوزه‌های مختلف از کرونا و واکسن کرونا تا تنش‌های تجاری، انرژی، سیاسی، امنیتی و ارزشی در جریان است. در این مورد در حوزه نظامی تلاش آمریکا برای گسترش زیرساخت‌های نظامی به نزدیکی مرزهای روسیه به شکل گسترش ناتو به شرق یا سپر ضد موشکی یک نمونه است. در این زمینه در نشست سال ۲۰۲۱ سران ناتو در بروکسل عضویت اوکراین و گرجستان در این نهاد به عنوان اهرم فشاری علیه مسکو باز طرح شد. بر تهدیدبودگی این مسئله در بندهای ۳۵ و ۳۶ «راهبرد امنیت ملی روسیه» (Strategiya Nacionalnoy Bezopasnosti Rossiyskoy Federatsii, 2021) تأکید شده است. در سوی دیگر، آمریکا در کنار تقویت شبکه سیاسی و اقتصادی خود در ایندو-آرام، به دنبال استقرار نیروی ویژه دائم دریایی شبیه ناتو در این فرمانطقه است تا از آن به عنوان ابزار فشاری علیه چین استفاده کند (Seligman, 2021).

این تقابل کارگزارانه در زمینه‌های دیگر از جمله در کشاکش قدرت دوطرف در خاورمیانه، آفریقا و اروپا نیز دیده می‌شود. در این میان، مخالفت آمریکا با سهم‌گیری بیشتر روسیه و چین از سیاست بین‌الملل و ادامه گرایش‌های هژمونی طلبانه و کاربست زور، این دو کشور را هرچه بیشتر به مقاومت و تجدیدنظرطلبی متمایل می‌کند. تحولات اخیر نشان می‌دهد رویکرد روسیه و چین نسبت به آمریکا جسورانه‌تر شده است و این دو در تخریب روندهای آمریکامحور یا طرح ابتکارهای «بدون آمریکا» راسخ‌تر از گذشته هستند. در این زمینه، تحریم برخی مقام‌های آمریکایی از سوی چین یا اصرار روسیه به پیشبرد مواضع خود در خاورمیانه دو نمونه هستند. برای اثرمندی بیشتر، روسیه و چین پیگیرانه به دنبال تقویت ابزارها، شریک‌ها و منابع قدرت خود هستند. به طور طبیعی، قدرت‌یابی بیشتر در عرصه بین‌الملل مصادف با درخواست نقش‌های بیشتر است. در همین زمینه، در سال‌های اخیر روسیه (Strategiya Nacionalnoy Bezopasnosti Rossiyskoy Federatsii, 2020) و چین (Full Text: Remarks by Chinese President Xi Jinping at the Global Health Summit, 2021) بیش از گذشته بر مسئولیت‌های بین‌المللی خود از جمله در موضوع ثبات و امنیت بین‌الملل تأکید می‌کنند. در این میان، چین از قدرت «تیز» استفاده می‌کند تا دیدگاه‌های جامعه جهانی را نسبت به خود تغییر دهد و خود را ملتی مرفه و مسئول معرفی کند (Rouhi 2021: 191). همکاری این دو برای اثرگذاری بر کنش غرب نیز تأمل‌انگیز است (Tishehyar and Bakhshi, 2023). بر همین اساس، مرشایمر تأکید دارد که اقدام‌های آمریکا برای جذب روسیه و چین به درون نظم مورد نظر خود موفق نبوده است و این دو به عنوان دو قدرت بزرگ سبب نگرانی بزرگ نیز هستند (Davison, 2018).

احساس تهدید از سوی روسیه و چین در سند امنیت ملی آمریکا (دسامبر ۲۰۱۷) آشکارا به چشم می‌خورد. جایی که بیش از ۲۰ بار از روسیه و بیش از ۳۰ بار از چین به صورت مستقیم نام برده شده است. برای نمونه، با توصیف آن‌ها به عنوان تجدیدنظرطلب، تأکید شده است

فعالانه در حال تقابل با آمریکا و متحدان آن برای تغییر موازنه‌های منطقه‌ای به سود خود و شکل دادن به جهانی ضداارزش‌ها و منافع آمریکا هستند. همچنین تصریح شده است، روسیه و چین در حال بازیافت نفوذ منطقه‌ای و جهانی خود هستند، برتری‌های ژئوپلیتیکی آمریکا را به چالش می‌کشند و تلاش می‌کنند نظم بین‌الملل را به سود خود تغییر دهند (National Security Strategy of the United States of America, 2017: 25, 26, 27). در سند موقت امنیت ملی آمریکا در دورهٔ بایدن نیز همین گزاره‌ها از جمله با اشاره به دخیل بودن روسیه و چین در چالش‌های راهبردی علیه آمریکا تکرار شده است (Interim National Security Strategic Guidance, 2021: 14).

اهمیت این تقابل کارگزارانه در آثار آن بر دیگر عناصر بین‌الملل از ساختار تا الگوهای ارتباطی و هنجاری و روندهای بین‌المللی از موازنه و امنیت تا نهادها و رژیم‌ها است. پیروزی در این تقابل سهم و نقش دوطرف را در سلسله‌مراتب قدرت نظم آینده افزایش می‌دهد. این مزیت بزرگ، سبب ادامه و تشدید این تقابل کارگزارانه می‌شود. البته رویارویی روسیه و چین با واشینگتن به دلیل پیوستگی و آسیب‌پذیری متقابل، اساسی نیست. زیرا آن‌ها، با وجود تأکید بر تضعیف آمریکا، این کشور را همچنان قدرتی بزرگ و مؤثر در مسائل بین‌الملل می‌دانند که تقابل همه‌گیر با آن خسارت‌بار است. مهم‌تر اینکه، با آمریکا در همکاری‌های سطح بین‌الملل به‌ویژه در مقولهٔ ثبات و امنیت راهبردی منافع اساسی دارند.

روسیه، از تجدیدنظرطلبی همگرا تا میانگیر فرصت‌طلبانه

روسیه بعد از چالش‌های ناشی از فروپاشی اتحاد شوروی نه توان، نه اراده و نه شرایط بیرونی مناسب برای تجدیدنظرطلبی و بازیافت موقعیت خود در نظام بین‌الملل را نداشت. از قدرت بزرگ اثرگذار تبدیل به کشوری منفعل شد که غرب و آمریکا با رویکردی فرادستانه به دنبال مدیریت حضور آن در عرصهٔ بین‌الملل بودند و عضویت در گروه هفت و سازمان تجارت جهانی را به‌عنوان پاداش چالش ایجادنکردن به آن ارائه می‌کرد. این وضعیت تا میانهٔ دههٔ ۲۰۰۰ ادامه داشت. از این دوره، با ترمیم برخی مشکلات داخلی و تقویت نسبی منابع قدرت هدف‌های تغییرطلبانهٔ آن آشکار شد. پوتین با طرح «آیین مونیخ» و زیر سؤال بردن ادعای برتری آمریکا خواستار تغییر، سهم بیشتر روسیه و مشارکت آن در مدیریت امور بین‌الملل شد.

اما در این دوره، به دلیل نبود منابع کافی داخلی و خارجی، وجه غالب، هدف‌ها و نه رفتارهای تجدیدنظرطلبانه بود. از نیمهٔ دههٔ ۲۰۱۰، به‌ویژه در دوره‌های سوم و چهارم پوتین، با تقویت این منابع، روسیه تبدیل به قدرت بزرگ تجدیدنظرطلب احیاشده، خطرپذیر و همچنین عمل‌گرا شده است که منتظر فرصت برای تغییر جایگاه خود است. تغییرها در سطح

نظام، به‌ویژه تضعیف تدریجی موقعیت برتر آمریکا عامل مهمی است که شرایط برای رفتارهای تجدیدنظرطلبانه روسیه را بیشتر مهیا می‌کند. مسکو با تأکید بر پایان نظم هژمونیک و تغییر در موازنه‌های کلان نظام، بر سهم بیشتر خود در نظم آینده تأکید دارد. در همان حال، با رویکرد واقع‌گرایی و اعتقاد به رقابت دائم قدرت، معتقد است باید فعالانه و مبتکرانه برای این تغییر جنگید. بر این اساس، هرچند اقدام‌های نظامی آن در گرجستان (۲۰۰۸) و حتی اوکراین (۲۰۱۴) را بتوان واکنشی به رویکرد تهاجمی غرب و آمریکا دانست، اما اقدام در سوریه (۲۰۱۵)، حمایت سیاسی از ایران و فروش اس ۴۰۰ به ترکیه بخشی از تغییرخواهی فعال کرملین هستند.

این اقدام‌ها بدون واکنش نبوده است. آمریکا به‌عنوان قدرت مسلط و حافظ وضع موجود مهار و بازدارندگی را در قالب فشارهای سیاسی، اقتصادی، نظامی، اجتماعی و رسانه‌ای علیه روسیه به کار گرفته است. گسترش ناتو به شرق، استقرار سپر ضد موشکی، انقلاب‌های رنگی و تشویق واگرایی در حوزه «سی‌آی‌اس»، اختلال در روابط روسیه با متحدان آن، تحریم‌های اقتصادی و تلاش برای انزوای سیاسی مسکو از این جمله‌اند (Noori, 2019b: 256). همراهی اتحادیه اروپا با این فشارها سبب قطعیت نداشتن، تنش و رقابت در روابط مسکو و بروکسل شده است (Attar and Tajmiri, 2019: 413). در این زمینه، تلاش آمریکا و غرب برای امنیت‌سازی و تهدیدسازی از روسیه همچنان ادامه دارد. از جمله در بیانیه نشست سال ۲۰۲۱ سران ناتو، با بزرگ‌نمایی مخرب بودن روسیه تصریح شده است که این کشور تهدیدی برای امنیت اروپا و آتلانتیک است و به نقض ارزش‌ها، اصول، اعتماد و تعهدات توافق‌شده بین دو طرف ادامه می‌دهد (Brussels Summit Communiqué, 2021).

در مقابل این فشارهای سیستمی، روسیه سه راه حل داشته است: ۱. تسلیم و صرفه‌نظر کردن از تجدیدنظرطلبی؛ ۲. تجدیدنظرطلبی فعال، اما محاسبه‌شده و مبتکرانه؛ ۳. تجدیدنظرطلبی تهاجمی و اساسی. مسکو با توجه به محدودۀ محدود منابع خود رویکرد دوم را در پیش گرفته است. البته تجدیدنظرطلبی دوره اول روسیه (بعد از فروپاشی تا نیمه دهه ۲۰۱۰) را باید از نوع همگرا دانست. دلیل این موضوع، کمبود منابع «برون نظام» و همچنین ارتباطات روسیه در قالب گفتمان اروپا-آتلانتیک‌گرایی با «نظام» غرب‌محور از سوی دیگر بود. روسیه در این دوره نسبت به فشارهای وارد شده از سوی قدرت‌های مسلط بر نظام آسیب‌پذیر بود. از آنجا که منابع خود را از همین نظام دریافت می‌کرد، مخالف تغییرهای بنیادی و موافق حفظ نظم موجود بود.

این رویکرد در دوره سوم و چهارم پوتین تغییر یافته است. از دلایل این تحول افزایش منابع «خارج نظام» روسیه است که سبب شده است تجدیدنظرطلبی آن از همگرا به میانگیر تغییر یابد. وجود این منابع به مسکو امکان ارتباط و ائتلاف‌سازی‌های خارج نظام در حوزه‌های مختلف را داده است و از این راه توانسته تجدیدنظرطلبی را کم هزینه‌تر و با جسارت‌تر دنبال

کند. ارتباطات سیاسی و اقتصادی آن با چین در سطح بین‌الملل و محورسازی در خاورمیانه دو نمونه در این زمینه است. در این شرایط، از اثرمندی فشار قدرت‌های مسلط بر نظام بر روسیه کاسته شده است و این را در کم‌اثر بودن تأثیرهای تحریمی بر مسکو می‌بینیم.

با وجود منابع و ارتباطات «خارج نظام» و کاهش وابستگی به قدرت‌های مسلط بر نظام، کرملین همچنان متمایل به تغییرهای بنیادی در وضع موجود نیست، زیرا حتی در دوره چهارم پوتین نیز سطح بالای آمیختگی آن با نظم موجود حفظ شده است و این کشور بخش زیادی از منابع خود را از این نظم می‌گیرد. بنابراین متمایل به تجدیدنظرطلبی قاعده‌مند و مقبول‌سازی اقدام‌های تغییرطلبانه خود است. در این رابطه تأکید مکرر مسکو یک نمونه است که محور تحولات و تغییرها در عرصه بین‌الملل را منشور سازمان ملل می‌داند. همچنین باید به محدودیت‌های موضوعی و ساختاری قدرت روسیه در عرصه بین‌الملل به‌ویژه ضعف توان اقتصادی در مقایسه با آمریکا و اروپا توجه داشت که قدرت مانور آن را در عرصه بین‌الملل کاهش می‌دهد (Karami 2021: 347). بر این اساس، هرچند رویکرد روسیه از زیرسیستمی به سیستمی تغییر کرده است، به محدودیت منابع خود آگاه و در تجدیدنظرطلبی خود عملگرا، محافظه‌کار و فرصت‌طلب است. بنابراین وارد تقابل مستقیم با قدرت‌های مسلط بر نظام (آمریکا) نمی‌شود و حتی تمایل خود به همکاری با آن‌ها در برخی موضوع‌ها از جمله ثبات راهبردی را آشکارا نشان می‌دهد. در همین رابطه، پوتین در اولین دیدار با بایدن تأکید کرد که روسیه و آمریکا، با وجود برخی اختلاف‌ها، مسئولیت مهمی در حفظ ثبات راهبردی جهان دارند (Путин: на России и США Лежит Ответственность за Стратегическую Стабильность в Мире, 2021).

جدول ۲. تجدیدنظرطلبی میانگیر فرصت‌طلبانه روسیه

نوع تجدیدنظرطلبی	دوره زمانی	دسترسی / به منابع «درون‌نظام»	موقعیت «میانی» / دسترسی به منابع «خارج نظام»	رویکرد به نظم و نیروهای طرفدار حفظ وضع موجود
تجدیدنظرطلبی همگرا	بعد از فروپاشی تا نیمه دهه 2010	نسبی و متوسط	کم	همراهی حداکثری
تجدیدنظرطلبی میانگیر	دوره‌های سوم و چهارم پوتین	متوسط	متوسط	همراهی نسبی، تغییرخواهی فرصت‌طلبانه و عملگرا

Source: (Author)

قید وصفی فرصت‌طلب اشاره به خطرپذیری روسیه در پیگیری تغییرها دارد، زیرا نسبت به چین ارتباطات «درون نظام» کمتری دارد. پس تغییرها برای آن کمتر خسارت‌بار است. از این نمونه‌ها اقدام نظامی روسیه در سوریه است که در آن مسکو با فرصت‌طلبی راهبردی توانست

از این بحران برای خود فرصتی در خاورمیانه و عرصه بین‌الملل بسازد و تغییرهایی در آرایش قدرت در خاورمیانه بدهد که چندان مطلوب آمریکا نیست. تجدیدنظرطلبی فرصت‌طلبانه مترتب بر رویکرد چندوجهی در استفاده از ابزارهای مختلف در موقعیت‌های متفاوت است مانند کاربست ابزار نظامی در گرجستان، اوکراین، سوریه، ارتباط راهبردی با چین، کمک‌های نظامی به ایران و ترکیه، نهادسازی در سی‌آی‌اس، حمله‌ها و اقدام‌های سایبری علیه اروپا و آمریکا. در این چارچوب روسیه می‌کوشد از رقابت و تنش میان چین و آمریکا، شکاف بین آمریکا و اروپا، اختلاف در گروه ناتو یا در اتحادیه اروپا به سود خود استفاده کند، ولی مهم اینکه با رویکردی عملگرا اقدام عملی تجدیدنظرطلبانه را تا قبل از آستانه رویارویی مستقیم با قدرت‌های مسلط بر نظام پیش می‌برد.

چین از تجدیدنظرطلبی همگرا تا میانگیر عملگرا

تجدیدنظرطلبی چین نیز با تحول همراه بوده است که مهم‌ترین دلیل آن افزایش منابع «خارج نظام» این کشور و تغییر وضعیت بین‌المللی است. چین از دهه ۱۹۷۰ تا سال‌های اخیر، راهبرد ظهور مسالمت‌آمیز را در دستور کار داشت و تجدیدنظرطلبی آن از نوع همگرا و در عمل محافظه‌کار و مداراگر بود. زیرا مهم‌ترین منابع و ارتباطات آن در «درون نظام» قرار داشت و نسبت به فشارهای سیستمی آسیب‌پذیر بود. از آنجا که در این دوره منابع اصلی رشد چین از همین نظام تأمین می‌شد، از تغییرات، به‌ویژه تغییرهای اساسی حمایت نمی‌کرد. در عمل نیز بر همراهی و حفظ روندها و نهادهای اصلی نظام تأکید داشت که نمونه‌اش فعالیت آن در چارچوب نهادهای اقتصادی برتون وودزی است. بر این اساس، تغییرطلبی چین در این دوره، قاعده‌مند و به دور از چالشگری برای نیروی برتر نظام یعنی غرب بود.

تغییر راهبرد چین از ظهور مسالمت‌آمیز به بین‌الملل‌گرایی فعال (Yan, 2014: 166) در دوره شی‌جین‌پینگ و تأکید او بر تحقق «رؤیای چین» نقطه عطفی در تغییر رویکرد تجدیدنظرطلبانه این کشور است. «رؤیای چین»، روایتی راهبردی است که بر گزاره‌های تجدیدنظرطلبانه مانند ضرورت تغییر رویکرد چین به جهان و رویکرد جهان به چین تأکید دارد. این سند، ضمن اشاره به دوره خواری چین (نیمه دوم قرن نوزدهم و نیمه اول قرن بیستم)، قرن بیستم را قرن احیای چین می‌داند (Allison, 2017). این روایت با تأکید بر منابع قدرت نرم مانند تاریخ و فرهنگ و منابع سخت مانند اقتصاد، پیشران مفهوم مهمی در جهت تلاش برای تغییر جایگاه بین‌المللی پکن است (Ferdinand, 2016: 942).

در عمل نیز پکن توانسته است موقعیت خود را از یک قدرت منطقه‌ای به جایگاه قدرت بزرگ ارتقا دهد و با جدیت در پی موقعیت‌های بهتر باشد. در این روند رو به رشد، به «رؤیای جهانی» نه «رؤیای چینی» تأکید می‌شود (Callahan, 2016: 250). در این زمینه، چین علاوه بر

تقویت منابع «درون نظام» مانند تقویت نفوذ در حوزه فناوری‌های نوین، تجارت بین‌الملل و نهادهای مالی بین‌المللی، منابع «خارج نظام» خود را نیز تقویت کرده است. از مهم‌ترین این منابع ابرطرح «کمربند و راه» است که با درگیرکردن بیش از ۱۲۰ کشور و سازمان‌های مختلف در پی تغییر و تعریف الگوهای جدید ارتباطی (غیرغربی و آمریکایی) است. افزایش قدرت چین با تمایل این کشور به نقش‌یابی بیشتر در عرصه بین‌الملل همراه است. در عمل نیز پکن در حال ترجمه توان اقتصادی خود به نفوذ سیاسی است و هم‌اکنون با جسارت بیشتری در این عرصه ظاهر می‌شود. از جمله می‌توان به تحریم برخی شرکت‌ها و شخصیت‌هایی آمریکایی یا متحدان آمریکا، توافق‌های راهبردی با کشورهای مختلف از جمله هم‌زمان با بزرگ‌ترین دشمن و متحد آمریکا در خاورمیانه یعنی ایران و عربستان اشاره کرد. واکنش سخت واشینگتن به فزاینده‌ی قدرت چین خود اعترافی به مسئله‌بودن این موضوع است و اینکه آمریکا رخدادهای آن را هم‌زمان با قبض موقعیت خود می‌داند. به همین دلیل، مشابه روسیه، مهار و بازدارندگی علیه پکن را به‌کار بسته است.

از جمله می‌توان به تحریم شرکت‌های چینی از جمله هواوی، فشارهای حاکمیتی در موضوع‌های هنگ‌کنگ، سین‌کیانگ و تایوان، اخلال در روابط چین و شریک‌های تجاری آن در اروپا، تقویت نظامی در دریای چین جنوبی، ائتلاف‌سازی علیه پکن و تخریب ابرطرح «یک کمربند و یک راه» اشاره کرد. این رویکرد در نشست سال ۲۰۲۱ رهبران گروه هفت نمودار شد که در آن ضمن تأکید بر تهدیدبودگی نفوذ اقتصادی چین، در مورد طرحی ۴۰ تریلیون دلاری برای ساخت مجموعه‌ای زیرساختی جهانی تا سال ۲۰۳۵ در مقابل طرح «کمربند و راه» توافق شد (G7 Rivals China with Grand Infrastructure Plan, 2021). از ابعاد سیاسی این فشار نیز می‌توان به بیانیه پایانی نشست سال ۲۰۲۱ سران ناتو اشاره کرد که در آن از چین به‌عنوان یک مسئله امنیتی یاد شده است که با بلندپروازی‌ها و رفتارهای جسورانه خود برای نظم بین‌الملل قاعده‌محور (غربی) و حوزه‌های مربوط با ناتو چالش سیستمی ایجاد می‌کند (Brussels Summit Communiqué, 2021).

با این شرایط، فشار سیستمی قدرت‌های مسلط نیز عامل مهمی در تغییر تجدیدنظرطلبی چین از همگرا به میانگیر است. در این تحول، پکن امکان بیشتر و کم‌هزینه‌تری برای اقدام‌های تغییرخواهانه کرده است. اما این مسئله به معنی دست باز آن برای تغییر نیست. به‌دلیل پیوستگی چین با نظم موجود و با قدرت‌های مسلط بر آن تغییرهای اساسی برای آن پرهزینه است. چنین تحولی با اخلال در ارتباطات و منابع «درون نظام» چین، سبب چالش به مهم‌ترین عنصر قدرت آن یعنی اقتصاد می‌شود. این درآمیختگی و آسیب‌پذیری، دلیل مهم تمایل پکن به حفظ ثبات این نظم است. از این دیدگاه، با توجه به تأکید چین بر تجارت آزاد و کاهش نظام تعرفه، حتی می‌توان گفت این کشور در حوزه اقتصاد از آمریکا نیز لیبرال‌تر است. با وجود

این، تجدیدنظرطلبی چین را می‌توان رژیم دانست. به این بیان که در یک حوزه، حافظ وضع موجود (اقتصاد) و در حوزه دیگر، مدافع تغییر وضع موجود (سیاسی و ارزشی) است.

جدول ۳. تجدیدنظرطلبی میانگیر عملگرای چین

نوع تجدیدنظرطلبی	دوره زمانی	دسترسی / دسترسی به منابع «درون نظام»	موقعیت «میانی» / دسترسی به منابع «خارج نظام»	رویکرد به نظم و نیروهای هوادار حفظ وضع موجود
تجدیدنظرطلبی همگرا	از دهه ۱۹۷۰ تا نیمه دهه ۲۰۱۰	نسبی و متوسط	کم	همراهی حداکثری
تجدیدنظرطلبی میانگیر	دوره ریاست جمهوری شی	به نسبت زیاد	به نسبت زیاد	همراهی نسبی، تغییرخواهی قاعده‌مند و عملگرا

Source: (Author)

از این دیدگاه، در تجدیدنظرطلبی میانگیر چین، در یک سو تعامل با نظام و قدرت‌های مسلط و تمایل به ادامه استفاده حداکثری از نظم موجود و در سوی دیگر، تأکید بر تغییرهای تدریجی و قاعده‌مند دیده می‌شود. بنابراین پکن در عین اصرار بر تغییر، موافق تغییرهای اساسی در نظم موجود، حتی در موقعیت قدرت برتر آن یعنی آمریکا نیست. انتخاب رویکردی دوگانه به چند دلیل است: نخست، توان چین هنوز به سطحی نرسیده است که بتواند قاعده‌ساز باشد یا قواعد موجود را نادیده بگیرد. دوم، استمرار تقویت قدرت این کشور به شدت وابسته به نظم موجود است. در مقابل، به دلیل پیوستگی متقابل نظام و قدرت یا قدرت‌های مسلط بر آن با چین، محدودسازی اساسی و اعمال فشارهای سیستمی غیرمحاسبه‌شده بر آن ممکن نبوده است و در صورت اجرا می‌تواند با ایجاد چالش راهبردی برای آن‌ها نیز پرهزینه باشد. این مهم که سیاست‌های چین چندان غیر قابل قبول نیست و توان کاربست منابع خارج نظام را دارد نیز فشار به پکن را مشکل می‌کند. نمود این مسئله را در تمایل سیاسی و اقتصادی قاره آفریقا به چین از جمله در آرای مخالف این قاره به قطعنامه‌های حقوق بشری علیه چین می‌بینیم (Piccone, 2018: 14).

رویکرد و منافع ایران در مورد تجدیدنظرطلبی روسیه و چین

ایران به دلیل شرایط خاص سیاست خارجی و وضعیت منطقه‌ای و بین‌المللی خود از متغیرهای سطح بین‌الملل از جمله روابط قدرت‌های بزرگ به‌ویژه میان روسیه، چین و آمریکا تأثیرپذیر است. این تأثیر در کشاکش تأکید آمریکای بایدن بر «فشار هوشمند» و ادامه «فشار حداکثری» و در مقابل اصرار تهران بر بازدارندگی فعال از جمله با توسعه روابط با روسیه و چین بیشتر

نیز شده است. در این زمینه، ایران به‌ویژه بعد از همکاری نظامی در سوریه روابط خود با مسکو را گسترش داده و به‌دنبال توافق راهبردی بلندمدت با این کشور است. در سوی دیگر، امضای توافق راهبردی ۲۵ ساله با چین نیز نشانه اراده تهران به گسترش روابط با چین است. پذیرش عضویت ایران در سازمان شانگهای در شهریور ۱۴۰۰ را نیز می‌توان نمودی از همراهی برای تعامل چندوجهی با مسکو و پکن دانست (Noori, 2019a: 247). این تحرک‌ها بر پیچیدگی روابط ایران با قدرت‌های بزرگ افزوده و تأثیرپذیری تهران از وضعیت روابط روسیه و چین با نظم بین‌الملل و آمریکا را بیشتر کرده است.

از این دیدگاه، فهم چیرستی تجدیدنظرطلبی مسکو و پکن و پیامدهای آن برای ایران پراهمیت و برداشت نادقیق از این موضوع سبب خسارت خواهد بود. در برداشت کلی، تجدیدنظرطلبی روسیه و چین و تقابل آن‌ها با نظم لیبرال و آمریکا به‌سود ایران است و تهران می‌تواند برای تحقق راهبرد بازدارندگی فعال خود از ظرفیت‌های مسکو و پکن استفاده کند. این موضوع به‌طور کلی درست، اما ساده‌سازی آن و این فرض درست نیست که ایران به‌دلیل تجدیدنظرطلبی مشابه با روسیه و چین با آن‌ها در یک جبهه قرار می‌گیرد. این فرض که تشابه کاربست فشار و مهار از سوی آمریکا علیه ایران، روسیه و چین سبب اشتراک و حمایت خودکار آن‌ها از تهران می‌شود نیز نادقیق است. بر این اساس و به چند دلیل، فرض تابع یعنی امکان «ائتلاف ایران، روسیه، چین» و «روابط راهبردی» تهران با مسکو و پکن دقیق نیست.

نخست، فرض برخی که تجدیدنظرطلبی روسیه و چین ساختاری و متمایل به تغییرهای اساسی در نظم موجود است درست نیست. همچنان که گفتیم، تجدیدنظرطلبی این دو از نوع میانگیر بوده است و مایل به تغییرهای اساسی و سریع نیستند. در این مورد، می‌توان با رابرت جرویس موافق بود که فهم اولیه‌ای از جامعه امنیتی میان روسیه و چین با آمریکا مترتب خسارت‌های متقابل از تنش و مزایای متقابل از صلح وجود دارد (Jervis, 2002: 2). با این ملاحظه، تجدیدنظرطلبی چین و روسیه قاعده‌مند است و بر بایستگی مقبولیت بین‌المللی روابط و همراهی‌های خود با ایران تأکید دارند. بنابراین برخلاف برخی دیدگاه‌ها در ایران، نمی‌توان با فرض تشابه تغییرطلبی، انتظار حمایت دائم و همه‌گیر آن‌ها از تهران را داشت.

دوم، فرض تجدیدنظرطلبی اساسی روسیه و چین علیه کارگزاری آمریکا به‌وسیله تقابل مستقیم نیز دقیق نیست. این تجدیدنظرطلبی نیز، مانند رویکرد به نظم بین‌الملل، محدود، عملگرا و نسبی است. این دو نسبت به آمریکا درک تهدید، دشمن، رقیب، همکار و شریک را هم‌زمان دارند. بنابراین با وجود برخی اختلاف‌ها، تفاهم راهبردی میان این سه به چشم می‌خورد. میان روسیه و آمریکا در مفهوم ثبات راهبردی از جمله در زمینه کنترل تسلیحات و بحران‌های منطقه‌ای همکاری‌هایی وجود دارد و نمی‌توان منکر وجود تفاهم راهبردی در میان آمریکا و چین در زمینه ثبات اقتصاد بین‌الملل شد (Ghani and Asgarian, 2021: 245).

مسکو و پکن آمریکا را رو به ضعف می‌دانند، اما موافق نیستند با مفهوم «افول آمریکا» که مورد تأکید برخی در ایران است. از نظر آن‌ها مفهوم «تضعیف تدریجی موقعیت برتر آمریکا» درست‌تر است. مسکو و پکن آمریکا را همچنان قدرتی مؤثر در نظام بین‌الملل می‌دانند که تا آینده پیش‌بینی‌پذیر تأثیر خود را حفظ خواهد کرد. بنابراین برخلاف برخی فرض‌ها در ایران، خواهان تقابل مستقیم و بلندمدت با واشینگتن نیستند و می‌دانند تغییرهای اساسی در موقعیت آمریکا به‌عنوان یکی از پایه‌های نظم موجود، می‌تواند ثبات و امنیت بین‌الملل و در پی آن منافع آن‌ها را با چالش روبه‌رو کند.

گاهی به این فهم راهبردی نیز بی‌توجهی می‌شود که آمریکا امنیت و ثبات راهبردی بدون روسیه و ثبات اقتصاد بین‌الملل بدون چین را ممکن نمی‌داند. واشینگتن می‌داند که به‌دلیل کاهش منابع خود و وابستگی و آسیب‌پذیری‌های متقابل نمی‌تواند هر فشاری را به مسکو و پکن وارد کند. در نتیجه، برخلاف برخی دیدگاه‌ها در ایران، در کنار تقابل راهبردی، تفاهم راهبردی میان این سه نیز وجود دارد. بر این اساس، از برخی همراهی‌های روسیه و چین با ایران از جمله در مخالفت با تحریم‌ها، با فشار حداکثری بر ایران و رزمایش‌های مشترک نظامی مانند آنچه در دی ۱۳۹۸ بین سه کشور در دریای عمان برگزار شد، نباید تفسیر گسرنده کرد. این اقدام‌ها، در حالت خوش‌بینانه در جهت توسعه سیاست منطقه‌ای این دو قدرت و در حالت بدبینانه تاکتیکی برای افزایش برک‌های چانه‌زنی در مقابل آمریکا است.

دیگر اینکه در روابط بلندمدت با روسیه و چین و محاسبه روی حمایت آن‌ها باید به سیال‌بودن شرایط توجه داشت که ممکن است سطح و عمق تجدیدنظرطلبی آن‌ها را با تغییر روبه‌رو کند. به بیانی، همچون گذشته از جمله در دوره «بازشروع» روابط مسکو و واشینگتن، امکان چرخش در روابط دوطرف وجود دارد و این چرخش‌ها می‌تواند بر توافقی‌های راهبردی بلندمدت ایران با روسیه و چین تأثیر بگذارد. آشکار است روابط راهبردی آن‌ها با واشینگتن بر تعاملات تاکتیکی با ایران برتری دارد. در این رابطه نباید احتمال توافقی‌های جدید میان روسیه و آمریکا در مورد ثبات راهبردی یا تعمیق «ارتباطات» اقتصادی چین حداقل با شریک‌های آمریکا از جمله اروپا را از نظر دور داشت. در صورت تحقق این موضوع، به‌طبع از سطح خطرپذیری آن‌ها در حمایت و همراهی با ایران کاسته می‌شود.

نتیجه

با تضعیف تدریجی موقعیت برتر آمریکا و افزایش مراکز قدرت، نظم بین‌الملل وارد دوره‌ای از مشروعیت‌زدایی و تمرکززدایی شده و در پی آن فرصت برای تجدیدنظرطلبان بیش از گذشته فراهم شده است. روسیه و چین از مهم‌ترین قدرتهای بزرگ تجدیدنظرطلب هستند که

افزایش منابع درون و خارج نظام به آن‌ها جسارت بیشتری برای تقابل کارگزارانه با آمریکا و غرب به‌عنوان نیروی مسلط بر نظام و طرفدار حفظ وضع موجود داده است. این دو کشور تا یک دهه پیش به دلیل نبود منابع «خارج نظام»، در دسته تجدیدنظرطلبان همگرا بودند و به دلیل اینکه بخش مهم منابع خود را از «درون نظام» می‌گرفتند، مخالف تغییرهای رادیکال در نظم موجود بودند. در سال‌های اخیر با تقویت منابع «خارج نظام»، آن‌ها به تدریج به سوی تجدیدنظرطلبی میانگیر متمایل شده‌اند و امکان اقدام به تغییرهای بیشتر و کم‌هزینه‌تر را یافته‌اند.

از آنجا که هنوز بخش مهمی از منابع این دو در «درون نظام» قرار دارد، تجدیدنظرطلبی آن‌ها نه معطوف به کلیت نظم موجود، بلکه مترتب بر نفی نسبی و تدریجی آمریکا و غرب از برخی روندها و نهادها است. همچنین اینکه نه اساسی و بنیادی، بلکه تدریجی، بخشی و عملگرا است. دلیل این رویکرد این است که نخست، در وضعیت وابستگی و آسیب‌پذیری متقابل پیچیده با نظم موجود و قدرت‌های مسلط بر آن قرار دارند. به همین دلیل، تغییرهای بنیادی برای آن‌ها خسارت‌بار است و دوم اینکه، می‌پذیرند با وجود برخی ضعف‌ها، آمریکا بیشتر توان خود را حفظ کرده و تقابل بنیادی با آن نیز هزینه‌بر است. بر این اساس، روسیه در زمینه ثبات و امنیت راهبردی و چین در زمینه ثبات اقتصاد بین‌الملل با واشینگتن تفاهم راهبردی دارند که سبب دوری آن‌ها از تقابل رادیکال می‌شود.

با این ملاحظه، برخی ذهنیت‌ها در ایران در مورد اینکه تجدیدنظرطلبی ایران با روسیه و چین مشابه است و این شباهت مبنایی برای روابط بلندمدت و دریافت حمایت دائم از مسکو و پکن است، دقیق نیست. در پی این، گزاره‌هایی چون «ائتلاف ایران، روسیه و چین» یا «همکاری راهبردی» میان ایران با روسیه و چین نیز نادقیق است. برخلاف این فرض‌ها، تجدیدنظرطلبی مسکو و پکن معطوف به کلیت نظم موجود یا حذف آمریکا از سیاست بین‌الملل نیست و در اصل چنین توانی ندارند. آن‌ها از روندهای جاری در نظم موجود بهره می‌برند، در نتیجه ثبات بین‌الملل برای آن‌ها پراهمیت است. به همین دلیل، در تعامل با نیروهای ضدنظام یا ضدآمریکایی از جمله ایران احتیاط می‌کنند و نمی‌خواهند روابط با تهران سبب اختلال در روابط «درون نظام» آن‌ها شود. بی‌توجهی به این واقعیت‌ها، در شرایطی که ایران در تلاش برای گسترش روابط با مسکو و پکن است، ممکن است خسارت‌بار باشد.

References

- Allison, Graham (June 1, 2017) "What Xi Jinping Wants, The Atlantic".
The Atlantic, available at: <https://www.theatlantic.com/international/archive/2017/05/what-china-wants/528561/> (Accessed on: 11/2/2021)

- Allison, Roy (2019) "Russian Revisionism, Legal Discourse and the 'Rules-Based' International Order", **Europe-Asia Studies**, Vol. 72, No. 6. pp 976-995 (<https://doi.org/10.1080/09668136.2020.1773406>).
- Attar, Saeed and Tajmiri, Marzieh (2019) "Game Theory and the Ups and Downs of Russian-European Relations in the New Millennium", **Journal of Central Eurasia Studies**, Vol. 12, No 2, pp 399-417 (<https://doi.org/10.22059/JCEP.2019.264783.449791>) [in Persian].
- "Brussels Summit Communiqué" (June 14, 2021), available at: https://www.nato.int/cps/en/natohq/news_185000.htm (Accessed on: 30/6/2021)
- Callahan, William A. (2016) "China 2035: from the China Dream to the World Dream". **Global Affairs**, Vol. 2, No 3, pp. 247-258 (<https://doi.org/10.1080/23340460.2016.1210240>).
- Chegnizadeh, Gholamali (2008) "While in China Reborn: Snarywhay Likely", **Public Law Research Journal**, Vol. 9, No. 23, pp. 7-40 [in Persian].
- Chen, Zhimin and Zhang, Xueying (2020) "Chinese Conception of the World Order in a Turbulent Trump Era", **The Pacific Review**. Vol. 33, No. 3-4, pp 438-468 (<https://doi.org/10.1080/09512748.2020.1728574>).
- "China and the World in the New Era" (September 2019), **The State Council Information Office of the People's Republic of China**.
- Colgan, Jeff. D. (2019) "Three Visions of International Order", **The Washington Quarterly**, Vol. 42, No. 2, pp 85-98 (<https://doi.org/10.1080/0163660X.2019.1621657>).
- Cooley, A., Nexon, D. & Ward, S. (2019) "Revising Order or Challenging the Balance of Military Power? An Alternative Typology of Revisionist and Status-Quo States", **Review of International Studies**, Vol. 45, No 4. pp. 689–708 (<https://doi.org/10.1017/S0260210519000019>).
- Copelovitch, Mark & Hobolth, Sara B. and Walter, Stefanie (2020) "Challenges to the Contemporary Global Order. Cause for Pessimism or Optimism?" **Journal of European Public Policy**, Vol. 27, No. 7. pp 1114-1125 (<https://doi.org/10.1080/13501763.2019.1678666>).
- Davison, Derek (January 23, 2018) "Mearsheimer and Bacevich on the Future of American Foreign Policy", **LOBELOG**, available at: <https://lobelog.com/mearsheimer-and-bacevich-on-the-future-of-american-foreign-policy/> (Accessed on: 12/4/2021)
- DiCicco, Jonathan M. (2017), "Power Transition Theory and the Essence of Revisionism", **Oxford Research Encyclopedia of Politics** (<https://doi.org/10.1093/acrefore/9780190228637.013.311>).
- Ferdinand, PETER (2016), "Westward Ho—The China Dream and "One Belt, One Road": Chinese Foreign Policy Under Xi Jinping", **International Affairs**, Vol. 92, No 4. pp 941–957 (<https://doi.org/10.1111/1468-2346.12660>).

- Flockhart, Trine (2020) "Is This the End? Resilience, Ontological Security, and the Crisis of the Liberal International Order", **Contemporary Security Policy**, Vol. 41, No. 2. pp 215-240 (<https://doi.org/10.1080/13523260.2020.1723966>).
- "Full Text: Remarks by Chinese President Xi Jinping at the Global Health Summit" (May 21, 2021), **Xinhua**, available at: http://xinhuanet.com/english/2021-05/21/c_139961512.htm (Accessed on: 13/6/2021)
- Ghani, Parham and Asgarian, Abbasgholi (2021), "Barriers to the Formation of the Strategic Alliance between the Islamic Republic of Iran and Russia: Case Study, Iran-Russia Alliance in the Syrian Crisis", **Journal of Central Eurasia Studies**, Vol. 14, No. 1, pp. 229-249 (<https://doi.org/10.22059/JCEP.2021.299709.449910>) [in Persian].
- Goddard, Stacie E. (2018), "Embedded Revisionism: Networks, Institutions, and Challenges to World Order", **International Organization**, Vol. 72, No. 4, pp. 763-797 (<https://doi.org/10.1017/S0020818318000206>).
- Götz, Elias (2019) "Russia and the Question of World Order", **European Politics and Society**, Vol. 20, No. 2, pp. 133-153 (<https://doi.org/10.1080/23745118.2018.1545181>).
- "G7 Rivals China with Grand Infrastructure Plan" (June 13, 2021), **REUTERS**, available at: <https://www.reuters.com/world/g7-counter-chinas-belt-road-with-infrastructure-project-senior-us-official-2021-06-12/> (Accessed on: 19/7/2021)
- Heritage, Anisa and Lee, Pak K. (2020), "The Sino-American Confrontation in the South China Sea: Insights from an International Order Perspective", **Cambridge Review of International Affairs**, Vol. 33, No 1, pp. 134-156 (<https://doi.org/10.1080/09557571.2019.1639622>).
- Holslag, Jonathan (2014) "The Smart Revisionist", **Survival**, Vol. 56, No 5, pp. 95-116 (<https://doi.org/10.1080/00396338.2014.962802>).
- Hynek, Nik and Karmazin, Aleš (2020) "Contemporary Revisionism in the Multilayered Political Order: Operationalisation, Techno-Social Conditions, Dilemmas", **Europe-Asia Studies**, Vol. 72, No. 6, pp. 940-954 (<https://doi.org/10.1080/09668136.2020.1776222>).
- Hynek, Nik and Střítecký, Vít (2020), "Political Revisionism: Old and New", **Europe-Asia Studies**, Vol. 72, No. 6, pp. 931-939 (<https://doi.org/10.1080/09668136.2020.1782650>).
- Ikenberry, G John (May 7, 2014), "The Rise of China and the Future of Liberal World Order", Transcript, **Chatham House**, available at: https://www.chathamhouse.org/sites/default/files/field/field_document/20140507RiseofChina.pdf
- "Interim National Security Strategic Guidance" (March 2021). available at: <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2021/03/NSC-1v2.pdf> (Accessed on: 10/5/2021)

- Jervis Robert (2002) "Theories of War in an Era of Leading-Power Peace", **American Political Science Review**, Vol. 96, No. 1, pp. 1-14 (<https://doi.org/10.1017/S0003055402004197>).
- Jones, Catherine (2020) "Contesting within Order? China, Socialisation, and International Practice", **Cambridge Review of International Affairs**, Vol. 33, No. 1, pp. 105-133 (<https://doi.org/10.1080/09557571.2019.1674781>).
- Kaczmarek, Marcin (2019) "Convergence or Divergence? Visions of World Order and the Russian-Chinese Relationship", **European Politics and Society**. Vol. 20, No. 2, pp. 207-224 (<https://doi.org/10.1080/23745118.2018.1545185>).
- Kanin, David B. (2019) "The Wests: Decline Management and Geopolitics". **European Politics and Society**. Vol. 31, No. 1, pp. 9-32 (<https://doi.org/10.1080/09546553.2018.1555994>).
- Karami, Jahangir (2021), "Russia and Rebuilding of its International Position in the Syrian Crisis", **Journal of Central Eurasia Studies**, Vol. 14, No. 1, pp. 327-352 [in Persian].
- Karmazin, Aleš and Hynek, Nik (2020) "Russian, US and Chinese Revisionism: Bridging Domestic and Great Power Politics", **Europe-Asia Studies**, Vol. 72, No. 6, pp 955-975 (<https://doi.org/10.1080/09668136.2020.1776221>).
- Kitchen, Nicholas (2020) "Why American Grand Strategy Has Changed: International Constraint, Generational Shift, and the Return of Realism", **Global Affairs**, Vol. 6, No. 1, pp. 87-104 (<https://doi.org/10.1080/23340460.2020.1734957>).
- Kitchen, Nicholas and Cox, Michael (2019) "Power, Structural Power, and American Decline", **Cambridge Review of International Affairs**, Vol. 32, No. 6. pp. 734-752 (<https://doi.org/10.1080/09557571.2019.1606158>).
- Mastanduno, Michael (2019) "Partner Politics: Russia, China, and the Challenge of Extending US Hegemony after the Cold War", **Security Studies**, Vol. 28, No. 3. pp. 479-504 (<https://doi.org/10.1080/09636412.2019.1604984>).
- Mauil, Hanns W. (2019) "The Once and Future Liberal Order", **Survival**, Vol. 61, No. 2. pp 7-32 (<https://doi.org/10.1080/00396338.2019.1589076>).
- Mousavi Shafaei, Masoud and Shapouri, Mahdi (2016), "The USA and the International System: From a Uni-polar Order to Trans-Polar Order", **Strategic Studies Quarterly**, Vol. 68, No. 2, pp. 139-165 [in Persian].
- "National Security Strategy of the United States of America" (December 2017), available at: <https://trumpwhitehouse.archives.gov/wp-content/uploads/2017/12/NSS-Final-12-18-2017-0905.pdf> (Accessed on: 23/4/2021)

- Noori, Alireza (2019) "Iran, Russia and Eurasian Integration; Benefits of Active Regionalism", **Journal of Central Eurasia Studies**, Vol. 12, No. 1, pp. 235-252 (10.22059/JCEP.2019.256084.449759) [in Persian].
- Noori, Alireza (2019) "Containment and Deterrence in US-Russian Relations; Implications and Consequences for Iran", **Journal of World Politics**, Vol. 8, No. 2. pp. 247-290 (10.22124/WP.2019.3702) [in Persian].
- Paikin, Zachary (2021) "Great Power Rivalry and the Weakening of Collective Hegemony: Revisiting the Relationship Between International Society and International Order". **Cambridge Review of International Affairs**. Vol. 34, No. 1, pp. 22-45 (<https://doi.org/10.1080/09557571.2020.1720602>).
- Panda, Jagannath P. (2020) "Revisiting Beijing's Revisionist Quest in the Indo-Pacific", **Strategic Analysis**, Vol. 44, No. 6, pp. 615-622 (<https://doi.org/10.1080/09700161.2020.1841108>).
- Piccone, Ted (September 2018) "China's Long Game on Human Rights at the United Nations", **Foreign Policy at Brookings**, available at: https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2018/09/FP_20181009_china_human_rights.pdf (Accessed on: 22/4/2021)
- Pieper, Moritz (2019) "'Rising Power' Status and the Evolution of International Order: Conceptualising Russia's Syria Policies", **Europe-Asia Studies**, Vol. 71, No. 3, pp. 365-387 (<https://doi.org/10.1080/09668136.2019.1575950>).
- Pisciotta, B. (2020) "Russian Revisionism in the Putin Era: An Overview of Post-Communist Military Interventions in Georgia, Ukraine, and Syria", **Italian Political Science Review**, Vol. 50, No. 1. pp. 87-106 (<https://doi.org/10.1017/ipo.2019.18>).
- Rouhi Dehbaneh, Majid (2021), "The Art of Covert Influence: China's 'Sharp Power' Strategy in the World", **Strategic Studies Quarterly**, Vol. 24, No. 1, pp. 183-212 [in Persian].
- Sakwa, Richard (2019) "BRICS and Sovereign Internationalism", **Strategic Analysis**, Vol. 43, No. 6, Pp. 456-468 (<https://doi.org/10.1080/09700161.2019.1669899>).
- Safari, Farzaneh & Ahmadi, Hamid & Barzegar, Kayhan (2021), "A Study of the Sino-Russian Approach to Regional Order in Eurasia", **International Studies Journal (ISJ)**, Vol. 18, No. 1. pp. 83-102 [in Persian].
- Schirm, Stefan A. (2019), "In Pursuit of Self-Determination and Redistribution: Emerging Powers and Western Anti-Establishment Voters in International Politics", **Global Affairs**, Vol. 5, No. 2. pp. 115-130 (<https://doi.org/10.1080/23340460.2019.1603079>).
- Seligman, Lara (June 15, 2021) "Pentagon Considering Permanent Naval Task Force to Counter China in the Pacific", **Politico**, available at:

- <https://www.politico.com/news/2021/06/15/pentagon-navy-pacific-task-force-china-494605> (Accessed on: 20/7/2021)
- Sharma, Shalendra D. (2020) "Trump and the End of an Era? The Liberal International Order in Perspective", **The International Spectator**, Vol. 55, No. 3, pp. 82-97 (<https://doi.org/10.1080/03932729.2020.1786927>).
- Tishehyar, Mandana and Bakhshi, Esmail (2018) "Russia and China's New Silk Road Plan; Opportunities and Challenges", **Journal of Central Eurasia Studies**, Vol. 13, No. 2, pp. 419-443 (<https://doi.org/10.22059/JCEP.2020.290497.449874>) [in Persian].
- Yan, X. (2014) "From Keeping a Low Profile to Striving for Achievement", **The Chinese Journal of International Politics**, Vol. 7, No. 2, pp. 153-184 (<https://doi.org/10.1093/cjip/pou027>).
- "Концепция Внешней Политики Российской Федерации" (ноября 2016), available at: https://www.mid.ru/foreign_policy/official_documents/-/asset_publisher/CptICkV6BZ29/content/id/2542248 (Accessed on: 7/5/2021).
- "Путин: на России и США Лежит Ответственность за Стратегическую Стабильность в Мире" (Июнь 16, 2021), ТАСС. available at: <https://tass.ru/politika/11667489> (Accessed on: 29/6/2021).
- "Стратегия Национальной Безопасности Российской Федерации" (Июль 2, 2021), available at: <http://publication.pravo.gov.ru/Document/View/0001202107030001> (Accessed on: 11/7/2021).
- "75-я Сессия Генеральной Ассамблеи ООН" (Сентября 22, 2020), available at: <http://kremlin.ru/events/president/news/64074> (Accessed on: 17/5/2021).